

Universiteit Utrecht

Sociaal kapitaal

het effect op inkomen en de rol van geslacht

Britta van der Grinten
Suzanne Lith

Bachelorscriptie Sociologie

Britta van der Grinten

4012356

B.C.M.vanderGrinten@uu.nl

Suzanne Lith

3990133

S.E.Lith@students.uu.nl

Begeleider

Sanne Boschman

Tweede beoordelaar

Manja Coopmans

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Afdeling Sociologie

Conclusie en discussie

Geschreven door Suzanne Lith

Juni, 2016

Abstract

In dit onderzoek wordt de relatie tussen sociaal kapitaal en inkomen bekeken. De sociaal kapitaaltheorie en de sociale homogeniteitstheorie stellen beide dat er een correlatie bestaat tussen sociaal kapitaal en inkomen. De sociaal kapitaaltheorie verwacht dat sociaal kapitaal een causale invloed heeft op inkomen. De sociale homogeniteitstheorie daarentegen stelt dat er sprake is van een schijnverband, waarbij individuele karakteristieken de mediator zijn. In dit onderzoek is sociaal kapitaal op twee manieren geoperationaliseerd. Als eerste is sociaal kapitaal gemeten aan de hand van het gemiddelde opleidingsniveau van vijf vrienden, en als tweede door het hoogste opleidingsniveau aanwezig onder deze vijf vrienden. Door middel van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS), die uit twee meetmomenten bestaat, was het mogelijk om het causaliteitsvraagstuk te meten. Uit de resultaten lijkt een bevestiging naar voren te komen dat er een causaal verband bestaat tussen sociaal kapitaal en inkomen. Naast het causaliteitsvraagstuk is er gekeken of er een sekseverschil in sociaal kapitaal bestaat en of het effect van sociaal kapitaal op inkomen verschilt voor mannen en vrouwen. Voor de eerste operationalisering van sociaal kapitaal blijken vrouwen meer sociaal kapitaal te hebben dan mannen, dit geldt echter niet voor de tweede operationalisering. Er is geen effect van geslacht op de relatie tussen sociaal kapitaal en inkomen gevonden.

Kernwoorden: sociaal kapitaal, inkomen, sociaal kapitaaltheorie, sociale homogeniteitstheorie, causaliteit, schijnverband, individuele karakteristieken en geslacht.

1. Inleiding

Informatie, kennis en competenties van sociale contacten kunnen gebruikt worden om een betere positie op de arbeidsmarkt te verkrijgen. Sociale relaties kunnen worden ingezet als hulpbronnen in de vorm van sociaal kapitaal. Het verkrijgen van sociale hulpbronnen kan door bijvoorbeeld connecties te maken op een onderwijsinstituut, op werk of op een vereniging. Zo zouden serviceclubs, zoals de Rotary Club, een positieve invloed hebben op iemand zijn inkomen (van Houten, Gesthuizen & Wolbers, 2012). Serviceclubs zijn clubs waarbij hoogopgeleide mannen en vrouwen samenkomen om zich in te zetten voor goede doelen en om nieuwe contacten op te doen. Het delen van kennis, vriendschap en maatschappelijke betrokkenheid staat centraal (Elferink & van der Vliet, 2016). Lidmaatschap is voorbehouden aan mensen die in het bezit zijn

van essentiële hulpbronnen of een hoge status, waardoor de arbeidsmarktpositie van andere leden mogelijk kan worden verbeterd. Clubleden dragen een ander clublid aan bij potentiële werkgevers of spelen waardevolle informatie aan elkaar door (Heemskerk & Fennema, 2009). Deze serviceclubs zijn een voorbeeld van hoe geprivilegieerde mensen hun sociaal kapitaal kunnen vergroten. Mensen, die zich niet bij serviceclubs kunnen aansluiten, kunnen via werk of een onderwijsinstituut hun sociaal kapitaal uitbreiden omdat ze in contact komen met collega's en medestudenten die verschillende soorten hulpbronnen bezitten.

Sociaal kapitaal is ongelijk verdeeld in samenlevingen, net zoals dat financieel kapitaal ongelijk verdeeld is (Vrooman, Gijsberts en Boelhouwer, 2014). Sociaal kapitaal kan ongelijk verdeeld zijn op het gebied van omvang maar ook in samenstelling. Bepaalde personen bezitten meer hulpbronnen of hebben een netwerk met meer invloedrijke personen ten opzichte van anderen (Lin, 1999), omdat ze bijvoorbeeld hoog zijn opgeleid of omdat ze lid zijn van een sportvereniging. Deze mensen hebben vaker de mogelijkheid om vooruit te gaan in hun inkomen (Aguilera & Massey, 2003) en vinden vaker een betere baan dan mensen met minder sociaal kapitaal (Lin, 1999). Daarnaast heeft een omvangrijk sociaal netwerk met veel hoge status contacten, een verdubbeld positief effect op het verkrijgen van relevante hulpbronnen. Niet alleen zijn de hulpbronnen zelf toegankelijker, deze mensen kunnen hun netwerk ook makkelijker verder uitbreiden op het gebied van relevante contacten, wat weer kan leiden tot toegang tot andere hulpbronnen (Quite, Hofstra, Knigge & de Schipper, 2013). Dit kan gezien worden als een opwaartse spiraal van sociaal kapitaal. Mensen die lid zijn van een vereniging kunnen bijvoorbeeld hun netwerk uitbreiden doordat er steeds nieuwe leden bij de vereniging komen en ten tweede omdat leden elkaar in contact kunnen brengen met het eigen netwerk.

Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2014) laten zien dat er specifiek tussen mannen en vrouwen sprake is van ongelijkheid. Vrouwen hebben over het algemeen een lager inkomen dan mannen en bekleden minder vaak topfuncties (CBS, 2014). Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat vrouwen minder sociaal kapitaal bezitten (Campbell & Rosenfeld, geciteerd in Lin, 2000) en er minder gebruik van maken in tegenstelling tot mannen (Marsden, geciteerd in Lin, 2000). Vrouwen vallen bijvoorbeeld buiten de boot bij Rotary Clubs, omdat er overwegend mannen lid zijn van deze serviceclubs (Heemskerk & Fennema, 2009). Daarnaast zetten vrouwen hun netwerk minder in bij het vinden van een baan, zij gebruiken sociaal kapitaal vaker voor huishoudelijk gerelateerde zaken (McPherson & Smith-Lovin, 1982).

Er is conflicterend wetenschappelijk bewijs of sociale contacten invloed hebben op arbeidsmarkttuitkomsten (Mouw, 2003). De sociaal kapitaaltheorie stelt dat arbeidsmarkttuitkomsten een gevolg zijn van sociaal kapitaal. Dit houdt in dat de omvang, de

hulpbronnen en de status van de personen binnen een netwerk bepalend zijn voor iemands arbeidsuitkomsten (Franzen & Hangartner, 2006; Granovetter, 1973; Lai, Lin & Leung, 1998; Mouw, 2003). De relatie tussen sociaal kapitaal en arbeidsuitkomsten betreft volgens de sociale homogeniteitstheorie geen causaal verband. Deze theorie gaat uit van twee principes. Ten eerste hebben mensen de neiging om andere mensen op te zoeken met gelijke eigenschappen (Mouw, 2006). Mensen die over veel sociaal kapitaal beschikken, zullen lijken op hun sociale contacten wat betreft opleidingsniveau, ambitie, intelligentie, maar vaak ook op het gebied van bijvoorbeeld etniciteit en geslacht. Het is waarschijnlijk dat deze mensen zelf ook een betere arbeidsmarktpositie bezitten dan mensen met weinig sociaal kapitaal. Ten tweede gaat de theorie uit van het gelegenheidsprincipe. Personen met een hoge status baan hebben een grotere kans om zich te begeven in een omgeving met mensen die ook een hoge status baan hebben. Iemands arbeidsomstandigheden maken welke mensen diegene kan ontmoeten. Mensen met een hoog sociaal kapitaal zijn daarom meer in de gelegenheid om relaties aan te gaan met andere mensen met een hoog sociaal kapitaal omdat zij vaker een hogere status baan zullen hebben (van de Bunt, 1999; Völker, Baerveldt & Driessen, 2008). Volgens de sociale homogeniteitstheorie zijn zowel iemands arbeidspositie als het sociaal kapitaal van deze persoon dus te verklaren vanuit individuele karakteristieken, die bepalen dat mensen met gelijken willen omgaan en anderzijds dat mensen met gelijke karakteristieken op dezelfde plekken komen (Franzen & Hangartner, 2006).

Ook is er conflicterend wetenschappelijk bewijs of er verschillen zijn in de omvang en het gebruik van sociaal kapitaal tussen mannen en vrouwen (Aguilera, 2002; Aguilera, 2005; Elliott & Smith, 2004; Greenwell, Valdez, & Da Vanzo, 1997; Hagan, 1994; Keith & McWilliams, 1999; Smith, 2000). Sommige onderzoekers tonen aan dat vrouwen sociaal kapitaal meer benutten dan mannen (Aguilera, 2005; Elliott & Smith, 2004; Smith, 2000), waar andere aantonen dat mannen dit meer doen (Greenwell et al., 1997; Hagan, 1994). Ook zijn er onderzoekers die bewijs vinden dat mannen en vrouwen hun sociaal kapitaal in gelijke mate inzetten (Aguilera, 2008; Keith & McWilliams, 1999).

Met behulp van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS) kan de causaliteit tussen enerzijds sociaal kapitaal en anderzijds arbeidsuitkomsten worden onderzocht. De eerste twee golven van de NELLS zullen hiervoor gebruikt worden, in 2009 was het eerste meetmoment en in 2013 het tweede. De panel studie is in Nederland uitgevoerd onder 5312 participanten en bestaat uit face-to-face interviews, web-enquêtes en zelf-invul vragenlijsten (Tolsma, Kraaykamp, de Graaf, Kalmijn, & Monden, 2014). Daarbij zal met behulp van de NELLS ook

worden onderzocht of het effect van sociaal kapitaal verschilt voor mannen en vrouwen. De vraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt:

'In hoeverre is inkomen te verklaren door sociaal kapitaal en hoe verschilt dit voor mannen en vrouwen?'

2. Theorie

2.1 De sociaal kapitaaltheorie en de sociale homogeniteitstheorie

Lin (1999) beschrijft sociaal kapitaal als de hulpbronnen die iemand kan verkrijgen door zijn of haar netwerk, dit kan door middel van directe of indirecte banden met anderen. Een belangrijk uitgangspunt van sociaal kapitaal is de verwachting en het vertrouwen dat wanneer er moeite wordt gedaan voor een vriend of kennis men dit kan terug verwachten, dit wordt ook wel reciprociteit genoemd (Quite et al., 2013). Er is onderscheid te maken tussen de beschikbaarheid van sociaal kapitaal en de mate waarop sociaal kapitaal gemobiliseerd wordt. Beschikbaar sociaal kapitaal zijn de hulpbronnen die aanwezig zijn binnen iemands sociale netwerk. De mobilisatie van sociaal kapitaal betreft welke hulpbronnen ook daadwerkelijk worden ingezet om vooruit te komen. Völker en Flap (1999) laten zien dat toegang hebben tot hulpbronnen niet altijd impliceert dat die hulpbronnen ook gebruikt worden. Daarnaast kan er verschil worden gemaakt tussen zwakke en sterke banden. Zwakke banden zijn banden met kennissen en sterke banden zijn banden met vrienden of familie. Zwakke banden zijn eerder contacten met een hogere status in vergelijking tot sterke banden. Echter maken mensen vaker gebruik van hulpbronnen aangeboden door de sterke banden in het netwerk (Völker & Flap, 1999).

Volgens de sociaal kapitaaltheorie hangen iemands arbeidsmarktuitskomsten af van de omvang en samenstelling van het sociaal kapitaal. De hulpbronnen die aanwezig zijn in het sociale netwerk van een persoon zijn daarbij bepalend (Mouw, 2003). De invloed van sociaal kapitaal kan op een directe dan wel indirecte manier plaatsvinden. Een directe invloed van sociale contacten op arbeidsuitskomsten vindt plaats wanneer sociale contacten een persoon kunnen helpen bij het vinden van een baan door de persoon aan te dragen voor een vacature. Deze mogelijkheid doet zich voor omdat de contacten werkzaam zijn in een bepaald arbeidssegment of omdat ze een bepaalde positie bekleden. Daarnaast hebben deze sociale contacten soms invloed op de besluitvorming binnen het bedrijf, ze kunnen bijvoorbeeld invloed uitoefenen op managers of supervisors om een bepaalde keuze, die in het voordeel is van een kennis van hen, wel of niet

te maken (Lin, 1999). In deze gevallen kunnen sociale contacten een connectie direct aan een baan helpen. Sociaal kapitaal kan ook een indirecte invloed hebben op arbeidsuitkomsten. Dit gebeurt wanneer sociale contacten een persoon kunnen voorzien van informatie over hoe een persoon zich het beste kan presenteren, hoe goede en slechte banen te onderscheiden of naar welk loon er onderhandeld kan worden (Aguilera & Massey, 2003). De beschikbaarheid van informatie over tot welk loon er onderhandeld kan worden kan doorslaggevend zijn in het proces dat baanzoekers doorlopen. Een persoon baseert zijn minimaal acceptabele loon, de *reservation wage*, op onder andere informatie uit het sociale netwerk (Montgomery, 1992). Aangeboden banen met een loon onder zijn reservation wage zal de persoon afwijzen omdat hij verwacht een baan met een hoger loon te kunnen vinden. Daarnaast kunnen sociale contacten zorgen voor emotionele steun, wat kan bijdragen aan succes op de arbeidsmarkt (Boxman, de Graaf & Flap, 1991). Emotionele ondersteuning zorgt voor emotionele stabiliteit, welk goed van pas kan komen in iemands loopbaan. Dit effect is het sterkst wanneer de steun afkomstig is van de familie, de sterke banden binnen een netwerk (Brüderl & Preisendörfer, 1998). In het onderzoek van Brüderl en Preisendörfer (1998) wordt emotionele ondersteuning bij startende ondernemers onderzocht. De entrepreneurs die veel steun ontvangen van de familie zijn meer succesvol dan de entrepreneurs die dat niet krijgen. Behalve het verschaffen van informatie en emotionele steun, kunnen mensen ook voordeel halen uit de status van personen waarmee ze verbonden zijn. Door het hebben van een connectie met een persoon die een hoge status geniet, kan iemand een reputatie verkrijgen van betrouwbaarheid en intelligentie. Andere mensen zullen de contacten met elkaar associëren en zullen ervan uitgaan dat de persoon over gelijke karakteristieken zal beschikken als zijn kennis die een hoge status geniet (Lin, 1999).

Granovetter (1973) stelt dat veel potentiële werknemers werk vinden via hun sociale contacten. Ook stelt hij dat mensen die op zoek zijn naar een baan betere informatie kunnen verkrijgen via hun sociale netwerk over beschikbaarheid en karakteristieken van werk dan via formele kanalen. Baanzoekers die via informele kanalen informatie kunnen verkrijgen zijn daarbij in het voordeel bij het zoeken van een baan ten opzichte van mensen die niet over informele kanalen beschikken. Werknemers die een baan vinden via sociale contacten zullen een hogere tevredenheid hebben en zullen ook een hoger loon verdienen, omdat de baan beter bij hen past in vergelijking tot mensen die geen baan via hun netwerk hebben weten te verkrijgen. Als laatste stelt Granovetter (1973) dat de informatie over banen het beste verkregen kan worden via zwakke banden met sociale contacten. Dit komt omdat de sociale contacten die verder van een persoon weg staan eerder kunnen voorzien in nieuwe en/of andere informatie dan sociale contacten die dichtbij een persoon staan (Franzen & Hangartner, 2006).

De sociaal kapitaaltheorie stelt dus dat sociaal kapitaal bepalend is voor de arbeidsuitkomsten van een persoon. Meer sociaal kapitaal zal leiden tot meer succes, betere banen en een hoger loon. Een theorie die een ander verband verwacht tussen sociaal kapitaal en arbeidsuitkomsten, is de sociale homogeniteitstheorie. De sociale homogeniteitstheorie stelt dat de sociale omgeving van mensen enerzijds wordt bepaald door voorkeuren voor homogeniteit, en anderzijds door het gelegenheidsprincipe. Personen kiezen, volgens de sociale homogeniteitstheorie, met wie ze vrienden worden en bij welke groep ze willen horen (Mouw, 2006). Mensen gaan bij voorkeur om met gelijken, waardoor mensen een sociaal netwerk vormen waarbij de mensen in het netwerk gelijke karakteristieken hebben als zichzelf (Ibarra, 1992; McPherson, Smith-Lovin & Cook, 2001; Mouw, 2003). Onder andere hierdoor ontstaan homogene netwerken. De positieve correlatie tussen de sociaaleconomische status van een individu en de sociaaleconomische status van het sociale netwerk, is te verklaren doordat mensen de neiging hebben mensen op te zoeken met gelijke eigenschappen (Mouw, 2006). Kandel (1978) onderzocht de vriendschappen van adolescenten en lieten zien dat de gelijkenissen in gedrag en attitudes tussen vrienden het resultaat is van vriendschapskeuze en niet door *peer effects*. Met *peer effects* worden de sociale normen in een groep bedoeld die impact hebben op personen in die groep. Kandel (1978) liet zien hoe adolescenten in school meer gelijkenissen gaan vertonen met hun vrienden naarmate het jaar vordert. Dit werd verklaard doordat adolescenten nieuwe vriendschappen aangingen die meer op hen leken, maar niet omdat adolescenten meer overeenkomsten vertoonden omdat ze elkaars gedrag en attitudes overnamen. Deze studie laat zien dat de overeenkomsten in attitudes van adolescenten voortkomen uit een homogeniteitsselectie, dit vindt volgens de sociale homogeniteitstheorie ook plaats op de arbeidsmarkt. Mensen die succesvol zijn, zullen een netwerk hebben bestaande uit andere succesvolle mensen. Het is niet zo dat deze mensen succesvoller zijn omdat ze gedrag en attitudes van elkaar overnemen; succesvolle mensen vertonen gelijkenissen omdat mensen de neiging hebben personen met gelijke eigenschappen op te zoeken. Volgens de homogeniteitstheorie gebruiken mensen dus niet elkaars hulpbronnen om hogerop te komen op de arbeidsmarkt.

Behalve door voorkeuren voor homogeniteit, wordt volgens de sociale homogeniteitstheorie de sociale omgeving van mensen ook bepaald door het gelegenheidsprincipe. Het gelegenheidsprincipe legt de nadruk op hoe de omgeving waarin iemand zich bevindt, invloed heeft op hoeveel sociaal kapitaal wordt opgebouwd (Völker et al., 2008). Ontmoetingskansen zijn een voorwaarde voor het aangaan van vriendschappen. Een bepaalde sociale setting creëert mogelijkheden voor personen om elkaar te ontmoeten. De sociale setting en het aanbod binnen

die setting bepalen hoe iemands netwerk eruit gaat zien (van de Bunt, 1999; Völker et al., 2008). Een persoon die hoogopgeleid is, bevindt zich in een bepaalde sociale setting met een aanbod van overwegend hoogopgeleide mensen, dit heeft als resultaat dat hoogopgeleide personen overwegend hoogopgeleide vrienden zullen hebben. De werkvloer is een voorbeeld van een sociale setting waar hoogopgeleiden geclusterd zijn, en waar mensen ongeveer hetzelfde inkomen zullen verdienen. Iemands sociale omgeving is dus bepalend voor iemands sociaal kapitaal (Völker et al., 2008). De sociale homogeniteitstheorie stelt dus dat arbeidsuitkomsten niet het resultaat zijn van hoe iemand zijn sociale netwerk hiervoor inzet, dit lijkt alleen het geval te zijn omdat mensen met vergelijkbare arbeidsuitkomsten zich in dezelfde sociale omgevingen begeven en de voorkeur hebben om met gelijken om te gaan.

2.2 Causaliteitsvraagstuk

Zowel de sociale homogeniteitstheorie als de sociaal kapitaaltheorie erkent dat er een correlatie bestaat tussen sociaal kapitaal en arbeidsuitkomsten. Maar waar de sociaal kapitaaltheorie voorspelt dat sociaal kapitaal een causale invloed heeft op arbeidsuitkomsten, voorspelt de sociale homogeniteitstheorie dat er sprake is van een omgekeerd causaal verband of een schijnverband. Uit deze theorieën komt geen eenduidig antwoord naar voren op de vraag wat oorzaak en wat gevolg is in de relatie tussen sociaal kapitaal en arbeidsuitkomsten. Uit de theorieën komen drie mogelijkheden naar voren. Het eerste mogelijke verband, welke in lijn is met de sociaal kapitaaltheorie, is dat sociaal kapitaal een causale invloed heeft op arbeidsuitkomsten. Dit is, zoals eerder beschreven, zowel mogelijk via directe als via indirecte invloed. Door de indirecte invloed van sociaal kapitaal zal, zelfs wanneer een baan niet via het netwerk wordt verkregen, een persoon nog steeds meer kans hebben op het verkrijgen van een hoger inkomen wanneer diegene een sociaal netwerk heeft met veel hulpbronnen (Franzen & Hangartner, 2006). Het tweede mogelijke verband betreft een omgekeerd causaal verband, wat zou betekenen dat arbeidsuitkomsten een causale invloed hebben op sociaal kapitaal. Dit is te verklaren vanuit de sociale homogeniteitstheorie met behulp van het eerder beschreven gelegenheidsprincipe. Doordat mensen een bepaald inkomen hebben, komen ze in bepaalde sociale omgevingen terecht waar overwegend mensen komen uit dezelfde inkomenschaal. Karakteristieken als inkomensniveau bepalen dus in hoeverre iemand in de gelegenheid komt om bepaalde mensen te ontmoeten. Omdat personen met een hoger inkomen meer sociale hulpbronnen zullen bezitten dan personen met een lager inkomen, en meer in de gelegenheid tot het ontmoeten van andere personen met een hoog inkomen komen, zullen personen met een hoger inkomen eerder en meer sociaal kapitaal opbouwen. De hoogte van het loon bepaalt in dit

geval de omvang van sociaal kapitaal. Het derde mogelijke verband, tevens te verklaren vanuit de sociale homogeniteitstheorie, betreft een schijnverband. Er lijkt een verband te bestaan tussen sociaal kapitaal en arbeidsuitkomsten maar zowel het sociaal kapitaal als de arbeidsuitkomsten worden verklaard door individuele karakteristieken van een persoon, zoals opleidingsniveau of ambitie (Mouw, 2003). Mensen hebben de neiging om anderen met gelijke karakteristieken op te zoeken. Individuele karakteristieken hebben dus invloed op de samenstelling van het sociale netwerk van een persoon, en daarmee op het sociaal kapitaal van deze persoon. Daarnaast hebben individuele karakteristieken logischerwijs ook invloed op de arbeidsuitkomsten van de persoon. Opleidingsniveau is bijvoorbeeld een belangrijke voorspeller van iemands inkomen.

Volgens de sociale homogeniteitstheorie gebruiken mensen andermans hulpmiddelen niet om hoger op te komen op de arbeidsmarkt; mensen hebben eenzelfde status als hun vrienden omdat zij gelijke karakteristieken hebben. De status van vrienden op de arbeidsmarkt en bijkomende hulpbronnen hebben volgens deze theorie geen causale invloed op de eigen arbeidsmarktstatus. De sociaal kapitaaltheorie stelt juist wel dat sociaal kapitaal een causale invloed heeft op arbeidsmarktuitskomsten. Met behulp van de NELLS is het mogelijk om deze causaliteit te testen. Één van de voorwaarden van causaliteit is dat de oorzaak vooraf gaat in tijd aan het gevolg (Lorenz, 2014). Omdat de gegevens over de respondenten zijn verzameld op twee verschillende tijdstippen, kan worden bekeken of er wordt voldaan aan deze voorwaarde. Door de invloed van het sociaal kapitaal van de respondent gemeten tijdens de eerste golf op het inkomen van de respondent tijdens de tweede golf, gecontroleerd voor het inkomen uit golf één, te toetsen, kan onderzocht worden of er sprake is van een causaal verband zoals beschreven door de sociaal kapitaaltheorie. Wanneer dit het geval is, zal er niet alleen een correlatie worden aangetoond tussen sociaal kapitaal en inkomen, maar zal ook een effect van sociaal kapitaal op inkomensverandering naar voren komen.

Hypothese 1: *‘hoe meer sociaal kapitaal een persoon heeft, des te meer de persoon vooruit zal gaan in inkomen’.*

Bij bevestiging van de hypothese is er aanwijzing voor ondersteuning van de sociaal kapitaaltheorie. Wanneer de hypothese wordt gefalsificeerd is er aanwijzing voor ondersteuning van de sociale homogeniteitstheorie. In dit laatste geval zal er wel sprake zijn van een correlatie tussen sociaal kapitaal en inkomen, maar heeft sociaal kapitaal geen effect op inkomensverandering. Er kan gesteld worden dat mensen niet profiteren van de hulpbronnen die aanwezig zijn in het sociale netwerk om hoger op te komen op de arbeidsmarkt. Mogelijk is er in

dit geval sprake van het eerder beschreven schijnverband: individuele karakteristieken, zoals intelligentie en ambitie, verklaren zowel het inkomen als het sociaal kapitaal van een persoon.

2.3 Sekse ongelijkheid in sociaal kapitaal

Mannen hebben vaker een hoger loon en bekleden vaker functies met een hoge status in vergelijking tot vrouwen (Verhoeven, Jansen & Tazelaar, 2000). Uitgaande van de sociaal kapitaaltheorie verwachten we dat personen met meer sociaal kapitaal betere arbeidsuitkomsten zullen hebben (Mouw, 2003). De betere arbeidspositie van mannen in vergelijking tot vrouwen is te verklaren door een mogelijk verschil in de beschikbaarheid en mobilisatie van sociaal kapitaal tussen mannen en vrouwen.

2.3.1 Beschikbaarheid van sociaal kapitaal

Campbell en Rosenfeld (geciteerd in Lin, 2000) stellen dat mannen een groter netwerk hebben dan vrouwen. Een groter netwerk wijst op meer contacten, en daarmee op meer potentieel sociaal kapitaal. Een grotere omvang van het sociale netwerk betekent echter niet per definitie meer sociaal kapitaal. Uit welke contacten het sociale netwerk van een persoon bestaat, heeft daarnaast ook invloed. De verwachting is dat vrouwen een andere samenstelling van het sociale netwerk zullen hebben dan mannen. McDonald (2000) beschrijft hoe vrouwen steeds meer participeren op de arbeidsmarkt, maar hoe de taakverdeling in het gezinsleven maar langzaam verandert. De verschillen tussen mannen en vrouwen in het publieke leven en op de arbeidsmarkt worden steeds kleiner, ook verbetert de positie van vrouwen in het gezin wat betreft besluitvorming. Vrouwen zijn echter nog steeds verantwoordelijk voor het grootste deel van huishoudelijke taken en taken in de opvoeding van het nageslacht (McDonald, 2000). De rolverdeling in het gezin is tussen mannen en vrouwen dus nog steeds ongelijk verdeeld. Omdat de zorg voor het huishouden voor een groot deel ligt bij de vrouw kan zij dit lastig combineren met een fulltime baan. Cijfers van het CBS (2009) laten zien dat vrouwen bijna drie keer vaker in deeltijd werken dan mannen. Werkende vrouwen, in vergelijking tot werkende mannen, zullen over het algemeen dus minder tijd doorbrengen met collega's en meer tijd besteden aan huishoudelijke taken. Onderzoek laat zien dat het netwerk van vrouwen vooral bestaat uit familieleden en het netwerk van mannen vooral uit werkgerelateerde contacten (Campbell & Rosenfeld, geciteerd in Lin, 2000; Verhoeven, Jansen & Tazelaar, 2000). Families zijn in samenstelling heterogeen omdat families uit verschillende leeftijden en sociaaleconomische achtergronden bestaan. Daarom hebben ze een gevarieerder aanbod aan hulpbronnen dan werkgerelateerde contacten (Marsden, geciteerd in Lin, 2000). Hoewel werkgerelateerde contacten homogener van aard zijn, is de verwachting dat ze in

vergelijking tot familiegerelateerde contacten nuttigere hulpbronnen bieden voor het verbeteren van arbeidsuitkomsten. Werkgerelateerde contacten hebben namelijk informatie en hulpbronnen specifiek over het arbeidssegment waarin iemand werkzaam is. Omdat het netwerk van mannen voornamelijk bestaat uit werkgerelateerde contacten, kan verwacht worden dat mannen beschikken over meer sociaal kapitaal dat gunstig kan worden ingezet ter verbetering van arbeidsuitkomsten, dan vrouwen.

Bovendien hebben mannen vooral netwerken bestaande uit overwegend mannen, en vrouwen vooral netwerken bestaande uit overwegend vrouwen. Er vindt weinig integratie plaats van een andere sekse in een netwerk en daardoor blijven netwerken grotendeels homogeen (Lin, 2000). Omdat mannen over het algemeen een hogere arbeidsmarktstatus bezitten dan vrouwen, zullen mannen hierdoor meer voordelen kunnen halen uit hun netwerk.

De verwachting is daarnaast dat mannen, vaker dan vrouwen, in arbeidssegmenten werken die bevorderlijk zijn voor de opbouw van sociaal kapitaal. Mannen werken vaker in grote en economisch gerelateerde organisaties, terwijl vrouwen daarentegen meestal werken in kleinere organisaties die zijn gefocust op samenleving- dan wel gemeenschapszaken, en organisaties die betrekking hebben op het huishoudelijke segment (Lin, 2000). In grote en economisch gerelateerde organisaties is de arbeidsethos meer prestatiegericht en wordt de nadruk vaker gelegd op carrière maken dan in organisaties waar vrouwen vooral werkzaam zijn. Het verschil in organisatietype zorgt ervoor dat mannen toegang hebben tot andere hulpbronnen en meer potentiële contacten dan vrouwen (Lin, 2000). Vanuit het sekseverschil in netwerksamenstelling geredeneerd, is de volgende hypothese afgeleid:

Hypothese 2: *‘mannen hebben meer sociaal kapitaal in vergelijking tot vrouwen.’*

2.3.2 Mobilisatie van sociaal kapitaal

De beschikbaarheid van sociaal kapitaal zorgt er niet altijd voor dat het wordt gemobiliseerd (Völker & Flap, 1999). Hoe sociaal kapitaal wordt ingezet verschilt ook tussen mannen en vrouwen. Volgens Marsden (geciteerd in Lin, 2000) gebruiken vrouwen hun netwerk minder arbeidsgerelateerd en halen dan ook minder economisch voordeel uit het netwerk dan dat mannen doen. Mannen verlenen elkaar vooral zakelijke informatie en gunsten, vrouwelijke netwerken daarentegen draaien meer om huishoudelijke zaken, bijvoorbeeld de opvang van andermans kinderen (McPherson & Smith-Lovin, 1982). Vrouwen zetten hun netwerk daarnaast minder vaak in om hogerop te komen op de arbeidsmarkt dan mannen, omdat het netwerk van vrouwen in mindere mate bestaat uit werkgerelateerde contacten. Vrouwen hebben minder hulpbronnen

die van pas komen bij arbeidsgerelateerde zaken dan mannen (Marsden, geciteerd in Lin, 2000). Vrouwen hebben vooral contacten die een lage hiërarchische positie bezitten en daarnaast kennen ze minder personen uit verschillende arbeidssegmenten (Campbell & Rosenfeld, geciteerd in Lin, 2000). Hierdoor geeft het gebruik van een vrouwelijk netwerk minder voordeel in vergelijking tot mannen en zullen daarom mannen eerder geneigd zijn sociale hulpbronnen te mobiliseren voor arbeidsgerelateerde zaken. De verwachting is dus dat mannen beter gebruik maken van hun sociaal kapitaal dan vrouwen, waaruit de volgende hypothese is geformuleerd:

Hypothese 3: *‘het effect van sociaal kapitaal op inkomensontwikkeling is groter voor mannen in vergelijking tot vrouwen.’*

3. Databeschrijving en dataselectie

Voor dit onderzoek zijn gegevens van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS) gebruikt. Deze studie is gedaan door Tolsma, Kraaykamp, Graaf, Kalmijn en Monden (2014). De data is verzameld door de universiteiten van Tilburg, Nijmegen en Amsterdam. Het betreft een grootschalige longitudinale dataset die informatie geeft over de leefsituatie en opvattingen van de Nederlandse populatie in de leeftijdscategorie 15-45. De NELLS kent een oversampling van Marokkaanse en Turkse minderheden. Marokkaanse vrouwen en oudere respondenten zijn daarnaast oververtegenwoordigd. Het westelijke deel van Nederland is ondervertegenwoordigd. Om te zorgen dat de analyse niet wordt beïnvloed, wordt gecontroleerd voor etniciteit, geslacht en leeftijd. De algehele non-respons over de enquête is 52 procent. De eerste twee golven van de NELLS worden meegenomen in dit onderzoek. De data van de eerste golf is verzameld in 2009 en de data van de tweede golf in 2013. Onderdelen van de gegevens zijn met verschillende methoden verzameld: in golf 1 zijn face-to-face interviews en zelf-invul vragenlijsten gebruikt en in golf 2 zijn face-to-face interviews en web-enquêtes gebruikt. Het totale aantal respondenten dat deel nam aan de eerste golf van de NELLS is 5312. Hiervan participeerden 2829 respondenten ook in de tweede golf. De respondenten die niet participeerden in de tweede golf worden niet mee genomen in de analyses (N= 2483). Ook de respondenten die missende informatie hebben op tenminste één van de variabelen meegenomen in ons onderzoek, zijn uit de analyses gefilterd. Dit zal onderstaand per variabele verder worden gespecificeerd. Er blijven 1309 respondenten over die mee worden genomen in de analyses.

3.1 Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele gemeten in dit onderzoek is *inkomen golf 2*. Het absolute inkomen van respondenten is niet gemeten in de NELLS. Daarom zijn er twee variabelen met elkaar vermenigvuldigd om een beeld te krijgen van iemands inkomen. De eerste variabele meet het inkomen per huishouden door middel van de vraag: *‘wat is het netto inkomen per maand van u en uw partner samen? / van u?’*. Respondenten hadden hierbij de keuze uit 17 verschillende antwoordcategorieën: 1 = *minder dan 150 euro per maand*; 2 = *150 euro tot 299 euro per maand*; 3 = *300 euro tot 499 euro per maand*; 4 = *500 euro tot 999 euro per maand*; 5 = *1.000 euro tot 1.499 euro per maand*; vervolgens komen 9 categorieën waarbij telkens een stap van 499 euro verschil wordt gemaakt; 15 = *6.000 euro tot 6.999 euro per maand*; 16 = *7.000 euro of meer per maand*; 17 = *weet niet, wil niet zeggen*. Per antwoordcategorie is één getal gekozen wat de respondenten uit deze categorie gemiddeld het beste vertegenwoordigt. Respondenten uit categorie 1 kregen zo de waarde 75 euro; respondenten uit categorie 2 kregen de waarde 224,5 euro; enzovoorts. De respondenten uit categorie 16 kregen de waarde 7000 toegekend omdat het voor deze categorie niet mogelijk is het gemiddelde uit te rekenen. In het totaal waren er 2486 missende waarden op deze variabele, waaronder de 2483 respondenten die niet deelnamen aan golf 2. Daarnaast hebben 374 respondenten *weet niet, wil niet zeggen* ingevuld, deze zijn als missing gecategoriseerd.

De tweede variabele meet het aandeel van de respondent in het totale inkomen van het huishouden, door middel van de vraag: *‘hoe groot is uw bijdrage in dit inkomen ongeveer? Kunt u een percentage noemen’*. Hierbij waren twaalf mogelijke antwoordcategorieën. Het betreft een opbouwende schaal van *‘vrijwel geen bijdrage’* tot *‘ongeveer 100%’*, met tussenliggende stappen van 10 procent. Ook hadden de respondenten de mogelijkheid *‘weet niet, wil niet zeggen’* in te vullen. Voor dit onderzoek is de variabele omgezet zodat *‘vrijwel geen bijdrage’* = 0; *‘ongeveer 10%’* = 0.10; *‘ongeveer 20%’* = 0.20; enzovoorts. In het totaal zijn er 2486 missende waarden op deze variabele, waaronder de 2483 respondenten die niet deelnamen aan golf 2. Daarnaast hebben 229 respondenten *weet niet, wil niet zeggen* ingevuld, deze zijn als missing gecategoriseerd.

Vervolgens zijn deze twee nieuwe variabelen voor iedere respondent vermenigvuldigd met elkaar en is zo een schatting gemaakt van het absolute inkomen van de respondenten. In het totaal vallen er 2890 respondenten uit de dataset omdat ze een missende waarde op één of meer van deze twee variabelen hebben.

3.2 Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabele gemeten in dit onderzoek is *sociaal kapitaal*. Aan de respondenten

worden in de NELLS gegevens over vijf beste vrienden gevraagd. Om het sociaal kapitaal van een respondent te meten, is het opleidingsniveau van deze vrienden gebruikt. Sociaal kapitaal is op twee manieren geoperationaliseerd, namelijk het *gemiddelde* opleidingsniveau van de vijf beste vrienden en het *hoogste* opleidingsniveau aanwezig onder de vijf beste vrienden. Opleidingsniveau wordt in dit onderzoek verstaan als de hoogst voltooide opleiding waarvoor de respondent een diploma heeft behaald. Ondanks dat opleidingsniveau een variabele op ordinaal meetniveau is, is deze in dit geval behandeld als een variabele met een ratio meetniveau. Zodoende kan er een gemiddelde worden berekend van het opleidingsniveau, wat wordt gebruikt voor de operationalisering van de variabele sociaal kapitaal. Normaal gesproken worden ordinale variabelen niet als ratio variabelen gebruikt omdat bij deze variabele het gemiddelde inhoudelijk weinig betekent. Voor het operationaliseren van sociaal kapitaal is dit echter geen probleem omdat er wordt getoetst of iemand met meer sociaal kapitaal een hoger inkomen heeft. Wanneer de vrienden van een persoon gemiddeld een opleidingsniveau van 2,5 hebben is dit hoger dan iemand van 2 ongeacht de inhoudelijke interpretatie van dat getal. Daarnaast gebruiken meerdere onderzoekers, zoals Van Ours en Veenman (2002) en Teachman, Paasch en Carver (1996), de ordinale variabele opleidingsniveau als een ratio variabele waarbij ze het gemiddelde berekenen van opleiding.

De respondenten hadden de keuzen tussen tien antwoordcategorieën: 1 = *lagere school niet afgemaakt of niet gevolgd*; 2 = *lagere school*; 3 = *lager beroepsonderwijs, vmbo*; 4 = *mavo (of vmbo-t)*; 5 = *middelbaar beroepsonderwijs*; 6 = *havo, vwo, gymnasium*; 7 = *hoger beroepsonderwijs*; 8 = *universiteit*; 9 = *buitenlandse opleiding niet in te delen, namelijk ..*; 10 = *weet niet*. De volgorde van deze antwoordcategorieën is gebaseerd op het ‘gestratificeerde educatie systeem in Nederland’, waarbij het bereik loopt van 1 (geen educatie) tot 12 (PhD) (van Tubergen & Völker, 2015). De indeling is overgenomen in dit onderzoek, met uitzondering van de respondenten die 9 (*buitenlandse opleiding*) of 10 (*weet niet*) hebben ingevuld. Deze waarden zijn op missing gezet. Vervolgens is voor iedere respondent het gemiddelde genomen van het opleidingsniveau van de vijf vrienden, dit is de eerste waarde voor sociaal kapitaal toegekend aan de respondenten. De tweede waarde voor sociaal kapitaal toegekend aan de respondent, is geoperationaliseerd tot de hoogst genoten opleiding onder de groep vrienden. Dit gaat dus om het opleidingsniveau van één van de vijf vrienden, namelijk dat van degene met het hoogste opleidingsniveau. Men kan op beide variabelen voor sociaal kapitaal een score van 1 tot 8 behalen. In de analyse zijn enkel de respondenten meegenomen die voor minimaal één van de vijf vrienden het opleidingsniveau hebben ingevuld, hierdoor zijn er 280 respondenten uit de dataset

gefilterd. Daarnaast hebben 28 respondenten enkel vrienden met een buitenlands diploma ingevuld, ook deze respondenten zijn niet meegenomen in de analyse.

3.3 Controle variabelen

Als controle variabelen worden in dit onderzoek het opleidingsniveau, de leeftijd, het geslacht en de etniciteit van de respondent meegenomen. Daarnaast wordt ook gecontroleerd voor het inkomen van de respondent ten tijde van golf 1, om zo te kijken of er ook sprake is van een invloed van sociaal kapitaal op de inkomensontwikkeling tussen golf 1 en golf 2.

Opleidingsniveau respondent: Omdat de afhankelijke variabele inkomen wordt gemeten in golf 2, wordt gecontroleerd voor het opleidingsniveau van de respondent op dat moment. Onder opleidingsniveau van de respondent wordt ook hier de hoogst voltooide opleiding, op moment van de tweede golf, verstaan. Deze variabele is anders opgebouwd dan bij de variabele sociaal kapitaal. 1 = *lagere school*; 2 = *lbo, vmbo-kb\bbl*; 3 = *mavo, vmbo-tl*; 4 = *havo*; 5 = *vwo\gymnasium*; 6 = *mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol\bbl niveau 1 of 2*; 7 = *mbo-tussen\lang (mbo), secondaire\tertiar leerlingwezen, bol\bbl niveau 3 of 4*; 8 = *hbo*; 9 = *universitair (bachelor)*; 10 = *universitair (master, doctoraal)*; 11 = *promotietraject*, 12 = *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, lager onderwijs*; 13 = *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, middelbaar onderwijs*; 14 = *buitenlandse opleiding, niet goed in te delen, hoger onderwijs*; 15 = *geen opleiding*. De variabele is omgezet naar drie dummy variabelen waarbij de antwoordcategorieën volgens de opleidingsvolgorde van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2014) ingedeeld zijn in *laag*, *midden* en *hoog*. De eerste dummy variabele onderscheidt respondenten met het opleidingsniveau *laag* (*laag* = 1), hieronder vallen de antwoordcategorieën 1, 2, 3, 6 en 15. De tweede dummy variabele onderscheidt respondenten met het opleidingsniveau *midden* (*midden* = 1), hieronder vallen de antwoordcategorieën 4, 5 en 7. De derde dummy variabele onderscheidt respondenten met het opleidingsniveau *hoog* (*hoog* = 1), hieronder vallen de antwoordcategorieën 8, 9, 10 en 11. Respondenten met een buitenlands diploma (antwoordcategorieën 12, 13 en 14) zijn op missing gezet en dus niet meegenomen in de analyse. Naast de 2483 respondenten die niet deelnamen aan golf 2 en de 45 respondenten met een buitenlands diploma, hebben 33 respondenten geen antwoord gegeven op de vraag over de hoogst behaalde opleiding. Hierdoor hebben in het totaal 2561 respondenten een missende waarde op deze variabele.

Leeftijd: Ook wanneer er gecontroleerd wordt voor de leeftijd van de respondent geldt dat de gegevens uit golf 2 gebruikt worden omdat we willen controleren voor de leeftijd van de persoon op het moment dat de afhankelijke variabele gemeten wordt. In het totaal hebben 2486

respondenten een missende waarde op deze variabele, hieronder vallen dus ook de respondenten die niet deelnamen aan golf 2.

Geslacht: De variabele geslacht is omgezet in een dummy variabele (vrouw = 1). In het totaal hebben 2486 respondenten een missende waarde op deze variabele, waaronder de respondenten die niet deelnamen aan golf 2.

Etniciteit: Respondenten zijn gevraagd in welk land zij en hun (groot)ouders zijn geboren. Op basis hiervan hebben in de NELLS de respondenten een waarde toegekend gekregen: 1 = Marokkaans, eerste generatie; 2 = Marokkaans, tweede generatie; 3 = Turks, eerste generatie; 4 = Turks, tweede generatie; 5 = niet-westers, eerste generatie; 6 = niet-westers, tweede generatie; 7 = westers, eerste generatie; 8 = westers, tweede generatie; 9 = Nederlands. De NELLS definieert eerste en tweede generatie allochtonen volgens definities van het CBS: een eerste generatie allochtoon is een persoon die in het buitenland is geboren en waarvan tenminste één ouder ook in het buitenland is geboren. Een tweede generatie allochtoon is een persoon die in Nederland is geboren en waarvan tenminste één ouder in het buitenland is geboren (Aalders, 2001). In dit onderzoek wordt er geen onderscheid gemaakt tussen eerste en tweede generatie allochtonen. De variabele etniciteit is omgezet in drie dummy variabelen die de respondenten onderverdelen in *niet-westerse allochtonen*, *westerse allochtonen* en *autochtonen*. De eerste dummy variabele onderscheidt allochtonen van niet-westerse afkomst (allochtoon, niet-westers = 1), hieronder vallen de respondenten met de waardes 1, 2, 3, 4, 5 of 6. De tweede dummy variabele onderscheidt allochtonen van westerse afkomst (allochtoon, westers = 1), hieronder vallen de respondenten met de waardes 7 of 8. De derde dummy variabele onderscheidt respondenten van autochtone afkomst (autochtoon = 1), hieronder vallen de respondenten met waarde 9. Op de variabele etniciteit uit golf 1 hebben 3 respondenten een missende waarde. Deze zijn niet meegenomen in de analyses.

Inkomen golf 1: Deze variabele is op dezelfde manier samengesteld als de variabele *inkomen golf 2*, alleen komen de gegevens van de respondent uit golf 1. De variabele is dus gebaseerd op twee variabelen uit de NELLS. Op de eerste variabele, die het inkomen per huishouden meet, zijn er 4 respondenten met missende waarden. Daarnaast hebben 597 respondenten *weet niet, wil niet zeggen* ingevuld, welke in dit onderzoek op missing zijn gezet. Op de tweede variabele, die het aandeel van de respondent in het totale inkomen van het huishouden meet, zijn er 2325 missende waarden. Daarnaast zijn 154 respondenten als missing geclassificeerd omdat ze op deze variabele *weet niet* hebben ingevuld. In het totaal vallen 2679 respondenten uit de dataset vanwege een missende waarde op *inkomen golf 1*. Deze hoge uitval is mogelijk te verklaren doordat mensen inkomensinformatie als privacygevoelig zien.

Tabel 1. Beschrijvende statistieken van onafhankelijke, afhankelijke en controle variabelen

	Bereik	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Inkomen, golf 2	0/7000	1553.954	1040.392
Sociaal kapitaal			
<i>gemiddelde</i>	1/8	5.222	1.540
<i>opleidingsniveau</i>			
<i>vrienden</i>			
<i>hoogste</i>	1/8	6.037	1.721
<i>opleidingsniveau</i>			
<i>vrienden</i>			
Opleidingsniveau			
<i>laag</i>	0/1	0.278	
<i>midden</i>	0/1	0.360	
<i>hoog</i>	0/1	0.363	
Leeftijd	21.51/53.02	39.975	6.201
Geslacht (vrouw = 1)	0/1	0.564	
Afkomst			
<i>allochtoon, niet-</i>	0/1	0.318	
<i>westers</i>			
<i>allochtoon,</i>	0/1	0.04	
<i>westers</i>			
<i>autochtoon</i>	0/1	0.643	
Inkomen, golf 1	0/7000	1490.112	992.503

Noot: N = 1309

4. Resultaten

Om de invloed van sociaal kapitaal op inkomen, gecontroleerd voor meerdere controle variabelen, te onderzoeken is er een multiple regressie analyse uitgevoerd. Een multiple regressie analyse kan namelijk meerdere onafhankelijke dan wel controle variabelen meenemen in een analyse. Om te onderzoeken of sociaal kapitaal van invloed is op inkomensontwikkeling, en of deze verschilt voor geslacht, zijn acht verschillende modellen uitgevoerd. In de eerste vier modellen is sociaal kapitaal als het gemiddelde opleidingsniveau van de vrienden geoperationaliseerd, hiervan zijn de resultaten gepresenteerd in Tabel 2. In de laatste vier modellen is sociaal kapitaal gemeten als het hoogste opleidingsniveau aanwezig onder de vrienden, hiervan zijn de resultaten gepresenteerd in Tabel 3. Om te onderzoeken of er een verschil is in sociaal kapitaal tussen mannen en vrouwen, zijn vier modellen uitgevoerd. Hierbij

is sociaal kapitaal dus de afhankelijke variabelen. Er zijn hiervoor vier modellen uitgevoerd. In de eerste twee modellen is sociaal kapitaal als het gemiddelde opleidingsniveau van de vrienden geoperationaliseerd, hiervan zijn de resultaten gepresenteerd in Tabel 4. In de andere twee modellen is sociaal kapitaal gemeten als het hoogste opleidingsniveau aanwezig onder vrienden, hiervan zijn de resultaten gepresenteerd in Tabel 5. Per hypothesen worden de resultaten besproken.

Tabel 2: Multiple regressiemodellen voor verband inkomen golf 2 en sociaal kapitaal (gemiddelde opleidingsniveau vrienden), b-waardes, S.E. tussen haakjes

	Model I	Model II	Model III	Model IV
Constante	683.733*** (98.623)	1211.746*** (185.723)	363.205* (150.535)	372.391* (169.008)
Sociaal kapitaal				
<i>gemiddelde</i>	166.631*** (18.114)	53.794** (17.336)	44.939** (13.761)	43.432* (18.649)
<i>opleidingsniveau</i>				
<i>vrienden</i>				
Geslacht (<i>vrouw = 1</i>)		-995.297*** (46.333)	-337.191*** (43.787)	-352.200** (132.783)
Leeftijd		9.270* (3.725)	2.542 (2.966)	2.525 (2.971)
Opleidingsniveau				
<i>laag (referentiegroep)</i>		0	0	0
<i>midden</i>		270.598*** (60.843)	108.329* (48.636)	108.287* (48.656)
<i>hoog</i>		665.713*** (67.455)	233.409*** (55.761)	233.236*** (55.801)
Afkomst				
<i>allochtoon, niet-westers</i>		-275.063*** (52.315)	-128.300** (41.851)	-128.566** (41.926)
<i>allochtoon, westers</i>		7.845 (118.695)	-53.885 (94.217)	-54.221 (94.294)
<i>autochtoon</i>		0	0	0
<i>(referentiegroep)</i>				
Inkomen, golf 1			0.647*** (0.023)	0.647*** (0.023)
Interactie				
<i>vrouw*sociaal kapitaal</i>				2.829 (23.623)
R²	0.061	0.381	0.610	0.610

Noot: N = 1309

* = p <.05; ** = p<.01; *** = p<.001

Tabel 3: Multiple regressiemodellen voor verband inkomen golf 2 en sociaal kapitaal (hoogste opleidingsniveau aanwezig onder de vrienden), b-waardes, S.E. tussen haakjes

	Model V	Model VI	Model VII	Model VIII
Constante	827.672*** (102.861)	1315.533*** (187.488)	429.230** (152.163)	468.467** (170.866)
Sociaal kapitaal				
<i>hoogste</i>	120.297*** (16.385)	27.078* (15.416)	25.995* (12.231)	20.266 (16.678)
<i>opleidingsniveau</i>				
<i>vrienden</i>				
Geslacht (<i>vrouw = 1</i>)		-997.895*** (46.501)	-338.209*** (43.920)	-403.684** (136.805)
Leeftijd		9.161* (3.736)	2.467 (2.974)	2.403 (2.977)
Opleidingsniveau				
<i>laag (referentiegroep)</i>		0	0	0
<i>midden</i>		289.921*** (61.004)	120.868* (48.786)	120.706* (48.801)
<i>hoog</i>		709.565*** (67.052)	262.393*** (55.595)	262.258*** (55.615)
Afkomst				
<i>allochtoon, niet-</i>		-286.091*** (52.463)	-135.277** (41.981)	-136.309** (42.042)
<i>westers</i>				
<i>allochtoon, westers</i>		12.006 (119.023)	-51.650 (94.464)	-52.158 (94.496)
<i>autochtoon</i>		0	0	0
<i>(referentiegroep)</i>				
Inkomen, golf 1			0.648*** (0.023)	0.647*** (0.023)
Interactie				10.690 (21.152)
<i>vrouw*sociaal</i>				
<i>kapitaal</i>				
R²	0.040	0.378	0.608	0.609

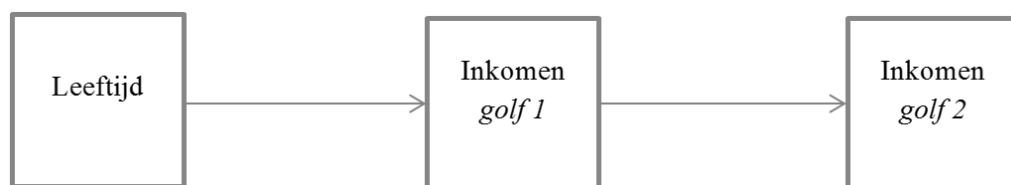
Noot: N = 1309

* = p <.05; ** = p<.01; *** = p<.001

De *eerste hypothese* voorspelt dat naarmate sociaal kapitaal van een persoon toeneemt, des te meer de persoon vooruit zal gaan in inkomen. Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het gemiddelde opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 2, komt uit Model 1 statistisch bewijs naar voren dat sociaal kapitaal een significante voorspeller is van inkomen ($b=166.631$, $t(1307)=9.199$, $p<.001/2$). Dit houdt in dat wanneer het sociaal kapitaal met één punt toeneemt, dus het gemiddelde opleidingsniveau van de vrienden met één punt toeneemt, het inkomen in golf 2 met 166.631 euro toeneemt. In Model II worden controle variabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst toegevoegd. Opleidingsniveau en

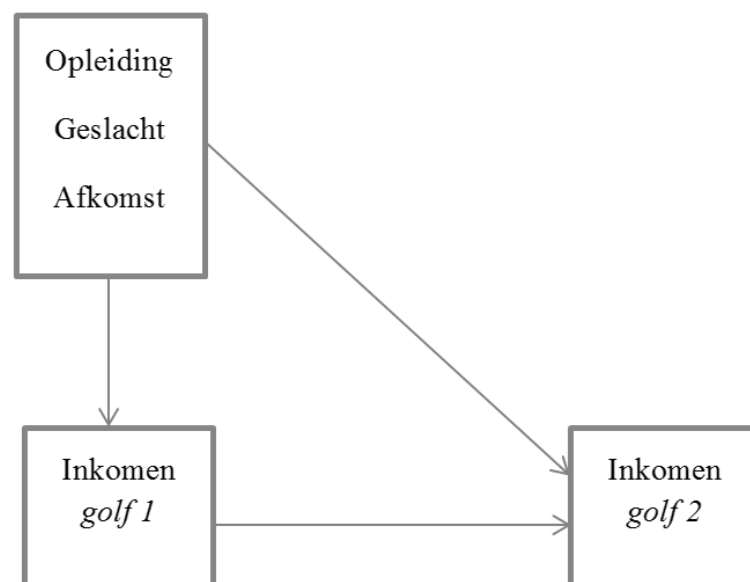
afkomst zijn dummy variabelen, waarbij laag opgeleiden en autochtonen de referentiegroep zijn. Dit model is een significante verbetering voor het verklaren van inkomen in vergelijking met Model I, $F \text{ Change}(6, 1301)=111.958$, $p<.001/2$, $R^2 \text{ Change}=.320$. Ook gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst is het gemiddelde opleidingsniveau van je vrienden een significante voorspeller van inkomen ($b=53.794$, $t(1301)=3.103$, $p=.002$). Dus mensen die een toename van één punt op sociaal kapitaal hebben, zullen gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst 53,794 euro meer verdienen in golf 2 dan mensen die één punt minder sociaal kapitaal hebben. In Model III wordt het inkomen van de respondent tijdens golf 1 meegenomen om zo de inkomensontwikkeling in kaart te brengen. Dit model is een significante verbetering voor het verklaren van inkomen in vergelijking met Model II, $F \text{ Change}(1, 1300)=766.007$, $p<.001$, $R^2 \text{ Change}=.230$. Ook hier wordt gevonden dat sociaal kapitaal een significante voorspeller is van inkomen ($b=44.939$, $t(1300)=3.266$, $p=.001/2$). Het blijkt dat wanneer het gemiddelde opleidingsniveau van het vriendennetwerk met één toeneemt, gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, afkomst en inkomen in golf 1 het inkomen in golf 2 met 44,939 euro toeneemt.

Bij het toevoegen van het inkomen gemeten op de eerste meting (Model III) blijft de controlevariabele leeftijd niet significant maar opleidingsniveau en afkomst wel. Voor de variabele leeftijd kan dit wijzen op een schijnverband of op een mediërend verband (*kettingrelatie*). In het geval van een schijnverband zou zowel leeftijd als inkomen in golf 2 verklaard worden door inkomen in golf 1, maar hebben leeftijd en inkomen in golf 2 onderling geen relatie. Een schijnverband kan echter uitgesloten worden omdat iemands leeftijd niet beïnvloedbaar is door inkomen. Dit wijst dus op een mediërend effect, ook wel een kettingrelatie genoemd. Dit wil zeggen dat de leeftijd van een persoon invloed heeft op de hoogte van inkomen in golf 1. Het inkomen in golf 1 heeft op zijn beurt invloed op de hoogte van het inkomen in golf 2. Hoe ouder iemand wordt hoe meer inkomen iemand verdient in golf 1, de hoogte van dit inkomen bepaalt vervolgens wat de hoogte van het inkomen in golf 2 is. De inkomensontwikkeling tussen golf 1 en golf 2 wordt dus niet beïnvloed door leeftijd. In Figuur 1 staat de kettingrelatie schematisch weergegeven.

Figuur 1: Kettingrelatie leeftijd, inkomen golf 1 en inkomen golf 2

Het effect van geslacht, opleidingsniveau en afkomst op het inkomen in golf 2 blijkt wel significant na toevoegen van de controle variabele inkomen in golf 1. Deze variabelen hebben dus zowel invloed op het inkomen in golf 1 als het inkomen in golf 2. Hieruit komt bewijs naar voren dat midden en hoog opgeleiden, mannen en autochtonen meer verdienen in golf 2 en een grotere inkomensgroei hebben tussen golf 1 en 2, dan laag opgeleiden, vrouwen en niet-westerse allochtonen. In Figuur 2 wordt het verband schematisch weergegeven. Het verschil in inkomen blijkt niet significant te zijn tussen westerse allochtonen en autochtonen. Deze twee groepen verschillen nauwelijks in inkomen.

Figuur 2: Verband opleiding, geslacht, afkomst, inkomen golf 1 en inkomen golf 2

Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het hoogste opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 3, komt uit Model V naar voren dat sociaal kapitaal een significante voorspeller is van inkomen ($b=120.297$, $t(1307)=7.342$, $p<.001/2$). Dit houdt in dat wanneer het sociaal kapitaal toeneemt met één punt, dus het maximale opleidingsniveau van het vriendennetwerk met één punt toeneemt, het inkomen in golf twee toeneemt met 120.297 euro. In Model VI worden geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst toegevoegd als controle variabelen. Dit model is een significante verbetering in vergelijking met Model V in het voorspellen van inkomen, $F\ Change(6, 1301)=117.700$, $p<.001$, $R^2\ Change=.338$. Sociaal kapitaal blijkt ook uit dit model een significante voorspeller voor inkomen ($b=27.078$, $t(1301)=1.757$, $p=.079/2=.0395$). Bij toename van sociaal kapitaal met één punt, gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst, neemt het inkomen in golf twee met 27.078

euro toe. Model VII neemt naast de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau, ook het inkomen van de respondent op het moment van de eerste meting mee als controle variabele. Ook dit model blijkt een significante verbetering in het voorspellen van inkomen, $F \text{ Change}(1, 1300)=766.634$, $p<.001$, $R^2 \text{ Change}=.231$. Er is statistisch bewijs dat sociaal kapitaal een significante voorspeller is van inkomen ($b=25.995$, $t(1300)=2.125$, $p=.034/2=.017$). Wanneer sociaal kapitaal, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, afkomst en inkomen golf 1, met één punt toeneemt, neemt het inkomen in golf 2 met 25.995 euro toe. In dit Model blijft leeftijd geen significante voorspeller van inkomen, na toevoegen van inkomen in golf 1. Ook hier is, net zoals bij Model III, sprake van een *kettingrelatie*. Hypothese 1 wordt bevestigd voor beide operationalisering van sociaal kapitaal. Hoe hoger het sociaal kapitaal, des te meer het inkomen toeneemt en des te meer inkomensgroei iemand doormaakt.

Tabel 4: Multiple regressiemodellen voor verband sociaal kapitaal (gemiddelde opleidingsniveau vrienden) en geslacht, b-waardes, S.E. tussen haakjes

	Model IX	Model X
Constante	5.246*** (0.064)	4.682*** (0.267)
Geslacht (<i>vrouw = 1</i>)	-0.042 (0.086)	0.025 (0.074)
Leeftijd		-0.007 (0.006)
Opleidingsniveau		
<i>laag (referentiegroep)</i>		0
<i>midden</i>		0.833*** (0.094)
<i>hoog</i>		1.789*** (0.096)
Afkomst		
<i>allochtoon, niet-westers</i>		-0.482*** (0.083)
<i>allochtoon, westers</i>		0.239 (0.190)
<i>autochtoon (referentiegroep)</i>		0
R²	0	0.277

Noot: N = 1309

* = $p <.05$; ** = $p <.01$; *** = $p <.001$

Tabel 5: Multiple regressiemodellen voor verband sociaal kapitaal (hoogste opleidingsniveau aanwezig onder de vrienden) en geslacht, b-waardes, S.E. tussen haakjes

	Model XI	Model XII
Constante	5.993*** (0.072)	5.469*** (0.301)
Geslacht (<i>vrouw = 1</i>)	0.079 (0.079)	0.145* (0.084)
Leeftijd		-0.010 (0.007)
Opleidingsniveau		
<i>laag (referentiegroep)</i>		0
<i>midden</i>		0.942*** (0.107)
<i>hoog</i>		1.935*** (0.108)
Afkomst		
<i>allochtoon, niet-westers</i>		-0.551*** (0.093)
<i>allochtoon, westers</i>		0.320 (0.214)
<i>autochtoon (referentiegroep)</i>		0
R²	0.001	0.261

Noot: N = 1309

* = p <.05; ** = p<.01; *** = p<.001

De *tweede hypothese* voorspelt dat mannen meer sociaal kapitaal hebben dan vrouwen. Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het gemiddelde opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 4, komt uit Model IX geen statistisch bewijs naar voren dat deze hypothese ondersteunt, mannen hebben niet significant meer sociaal kapitaal dan vrouwen ($b=-.042$, $t(1307)=-.493$, $p=.622/2=.311$). In Model X worden geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst toegevoegd als controle variabelen. Dit model is een significante verbetering voor het verband van sociaal kapitaal en geslacht in vergelijking met Model IX, $F \text{ Change}(5, 1302)=99.532$, $p<.001$, $R^2 \text{ Change}=.276$. Ook gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en opleidingsniveau heeft het gemiddelde opleidingsniveau van vrienden geen significant verband met geslacht ($b=.025$, $t(1302)=335$, $p=.738/2=.369$).

Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het maximale opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 3, komt uit Model XI naar voren dat dat er geen statistisch bewijs is dat aantoont dat mannen meer sociaal kapitaal hebben dan vrouwen ($b=.079$, $t(1307)=.822$, $p=.411/2=.206$). In Model XII worden als controle variabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst toegevoegd. Dit model is een significante verbetering voor

het verband van sociaal kapitaal en geslacht in vergelijking met Model XI, $F \text{ Change}(5, 1302)=93.408$, $p<.001$, $R^2 \text{ Change}=.264$. Wanneer er gecontroleerd wordt voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en afkomst blijkt het gemiddelde opleidingsniveau van vrienden wel een significant verband te hebben met geslacht ($b=.145$, $t(1302)=1.739$, $p=.082/2=.041$). Er is geen aanwijzing gevonden voor significant bewijs dat mannen over meer sociaal kapitaal beschikken dan vrouwen. Gecontroleerd voor opleidingsniveau, etniciteit, leeftijd en afkomst, is het hoogste opleidingsniveau aanwezig in het netwerk van vrouwen 0.145 hoger dan het hoogste opleidingsniveau aanwezig in het netwerk van mannen. Hypothese 2 wordt dus niet bevestigd voor beide operationaliseringen van sociaal kapitaal.

De *derde hypothese* voorspelt dat het effect van sociaal kapitaal op inkomen sterker is voor mannen dan voor vrouwen. Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het gemiddelde opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 2, blijkt Model IV geen significante verbetering op Model III te zijn in het voorspellen van inkomen, $F \text{ Change}(1, 1299)=.014$, $p=.905$, $R^2 \text{ Change}=.000$. Er komt dan ook geen significant interactie-effect naar voren ($b=2.829$, $t(1299)=.120$, $p=.905$). Er wordt hiermee geen bewijs gevonden dat het effect van sociaal kapitaal op inkomen verschilt voor mannen en vrouwen.

Bij de analyses waarbij sociaal kapitaal wordt geoperationaliseerd als het maximale opleidingsniveau van vrienden, gepresenteerd in Tabel 3, blijkt Model VIII geen significante verbetering op Model VII, $F \text{ Change}(1, 1299)=.255$, $p=.613$, $R^2 \text{ Change}=.000$. Het interactie-effect is dan ook niet significant ($b=10.690$, $t(1299)=.505$, $p=.613$). Het effect van sociaal kapitaal op inkomensontwikkeling blijkt niet te verschillen voor mannen en vrouwen. Hypothese 3 wordt niet bevestigd voor beiden operationaliseringen van sociaal kapitaal.

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

In dit onderzoek is getracht onderzoek te doen naar de causaliteit tussen sociaal kapitaal en inkomen. De sociaal kapitaaltheorie en de sociale homogeniteitstheorie stellen beide dat er een correlatie bestaat tussen sociaal kapitaal en inkomen. De sociaal kapitaaltheorie veronderstelt daarbij dat sociaal kapitaal een causaal effect heeft op inkomen. De sociale homogeniteitstheorie daarentegen stelt het tegenovergestelde, volgens deze theorie is het verband tussen sociaal kapitaal en inkomen een schijnverband. Sociaal kapitaal is gecorreleerd met inkomen omdat het

wordt gemedieerd door individuele karakteristieken (Mouw, 2003). Mensen stellen netwerken samen uit gelijken, omdat er een voorkeur is voor gelijkheid. Er ontstaan contacten tussen mensen die de mogelijkheid hebben om elkaar te ontmoeten. Individuele karakteristieken als opleidingsniveau zijn bepalend in hoeverre iemand in de gelegenheid komt om bepaalde mensen te ontmoeten, het zogenaamde gelegenhedsprincipe (Mouw, 2006). Volgens de sociale homogeniteitstheorie gebruiken mensen andermans hulpbronnen niet ten gunste van arbeidsuitkomsten; mensen hebben eenzelfde positie als hun vrienden omdat zij gelijke karakteristieken hebben.

Voor dit onderzoek is de NELLS gebruikt, deze data is verzameld in 2009 en 2013. Door een multiple regressieanalyse uit te voeren tussen sociaal kapitaal dat is gemeten tijdens de eerste golf en het inkomen in de tweede golf, gecontroleerd voor het inkomen tijdens de eerste golf, werd het mogelijk dichterbij het antwoord te komen of er een causaal verband bestaat tussen sociaal kapitaal en inkomen.

Sociaal kapitaal is in dit onderzoek op twee manieren geoperationaliseerd. Ten eerste als het gemiddelde opleidingsniveau onder vijf vrienden en ten tweede als het hoogste opleidingsniveau onder deze vijf vrienden. Voor beide operationaliseringen geldt dat er een causaal verband lijkt van sociaal kapitaal op inkomen. Dit is een bevestiging van *hypothese één*. Hoe hoger iemand zijn sociaal kapitaal in golf 1, dus hoe hoger het opleidingsniveau van het vriendennetwerk, hoe hoger iemand zijn inkomen in golf 2 gecontroleerd voor inkomen in golf 1. De correlatie tussen sociaal kapitaal en inkomen worden beide verondersteld door de sociale homogeniteitstheorie en de sociaal kapitaaltheorie. Omdat er ook een causaal verband lijkt tussen sociaal kapitaal en inkomen, lijkt de sociale homogeniteitstheorie niet het verband totaal te kunnen verklaren. De sociaal kapitaaltheorie kan wel dit causale verband verklaren en wordt in dit onderzoek bevestigd.

Of er sprake is van een zuiver causaal verband tussen sociaal kapitaal en inkomen kon niet volledig worden getoetst door middel van de NELLS. Alleen in kwantitatieve experimenten kunnen zuivere causale verbanden worden vastgesteld (Baarda, 2014). Mogelijke factoren zouden het verband tussen sociaal kapitaal en inkomen kunnen beïnvloeden waardoor een causale relatie aannemelijk lijkt. Echter kan worden aangenomen dat er in dit onderzoek dichterbij het antwoord is gekomen of er een causaal verband bestaat tussen sociaal kapitaal en inkomen, omdat er gecontroleerd is voor inkomen in golf 1. Het lijkt minder aannemelijk dat factoren dit verband hebben beïnvloed omdat die dan zouden moeten samenhangen met sociaal kapitaal in 2009 en inkomen in 2013, maar niet met inkomen uit 2009.

Naast het causaliteitsvraagstuk is in dit onderzoek gekeken naar het effect van geslacht op sociaal kapitaal en op effect van geslacht op de relatie tussen sociaal kapitaal en inkomen. In dit onderzoek werd verwacht dat mannen meer sociaal kapitaal hebben dan vrouwen, *hypothese twee*, maar ook dat mannen meer gebruik maken van sociaal kapitaal dan vrouwen, *hypothese drie*. Mannen zouden een groter netwerk hebben, met meer werkgerelateerde contacten en vrouwen zouden vooral familiegerelateerde contacten beschikken (Campbell & Rosenfeld, geciteerd in Lin, 2000). Mannen zouden ook hun netwerk meer inzetten voor zakelijke gunsten en vrouwen vooral voor familiegerelateerde zaken (McPherson & Smith-Lovin, 1982). Echter kwamen uit de resultaten geen bevestigingen voor *hypothese twee* en *drie*. Mannen blijken niet meer sociaal kapitaal te hebben dan vrouwen en mannen maken ook niet meer gebruik van sociaal kapitaal. Er bleek daarentegen dat waarbij sociaal kapitaal is geoperationaliseerd als hoogste opleidingsniveau onder vijf vrienden, vrouwen meer sociaal kapitaal te hebben dan mannen. *Hypothese twee* blijkt dus omgekeerd te zijn voor geslacht op sociaal kapitaal. Voor *hypothese drie* is geen significant verschil tussen mannen en vrouwen op het gebied van mobilisatie van sociaal kapitaal gevonden.

5.2 Discussie

In de discussie zal besproken worden waarom de resultaten van mannen en vrouwen mogelijk niet overeenkomen met de theorie. Daarnaast zal worden gereflecteerd op de beperkingen van dit onderzoek. En als laatste zullen ideeën over toekomstig onderzoek worden besproken.

Er werd geen bevestiging gevonden voor *hypothese twee*. Mannen hebben niet meer sociaal kapitaal dan vrouwen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de vrouw meer is gaan participeren op de arbeidsmarkt en hoger is opgeleid (Tijdens, 2006). De vrouw heeft daardoor meer de mogelijkheid gekregen om sociaal kapitaal op te bouwen dat ten gunste is van haar arbeidsuitkomsten. Waarbij sociaal kapitaal is geoperationaliseerd als het hoogste opleidingsniveau onder vijf vrienden werd zelfs gevonden dat vrouwen meer sociaal kapitaal hebben dan mannen. Een mogelijke verklaring hiervoor is, is dat de vrouw een meer divers netwerk heeft dan de man. Vrouwelijke netwerken bestaan vooral uit familiegerelateerde banden. Familiebanden zijn heterogener van aard omdat verschillende leeftijden en sociaaleconomische achtergronden samenkomen. Mannen daarentegen bezitten een meer homogeen netwerk, bestaande uit werkgerelateerde contacten. Dit zijn vooral mensen met eenzelfde leeftijd en sociaaleconomische achtergrond (Marsden, geciteerd in Lin, 2000). Hierdoor is de spreiding van opleidingsniveaus binnen het netwerk van vrouwen groter dan die van mannen. Daarentegen verschilde het sociaal kapitaal niet, waarbij sociaal kapitaal werd gemeten aan de hand van het

gemiddelde opleidingsniveau van vrienden. Mannen en vrouwen hebben dus gemiddeld even veel sociaal kapitaal, vrouwen hebben alleen een grotere spreiding van opleidingsniveau in hun netwerk.

Er werd geen interactie-effect gevonden van geslacht op sociaal kapitaal en inkomen, *hypothese drie*. Mannen mobiliseren hun sociaal kapitaal niet effectiever dan vrouwen voor arbeidsgerelateerde uitkomsten. De vrouw mobiliseert ook sociaal kapitaal ten gunste van arbeidsuitkomsten en zet dus haar netwerk niet alleen in voor familiegerelateerde zaken. De laatste decennia is de vrouw meer gaan participeren op de arbeidsmarkt en is hoger opgeleid (Tijdens, 2006). Er kan worden verondersteld dat voor de vrouw sociaal kapitaal ten gunste van arbeidsuitkomsten in meerdere mate belangrijk is geworden door de jaren heen. De vrouw in de jaren veertig tot zeventig werkte vooral in huis (Tijdens, 2006) en had daardoor vooral belang bij sociaal kapitaal dat familiegerelateerd was. Vanaf de jaren zeventig is de vrouw in meerdere mate gaan participeren op de arbeidsmarkt (Tijdens, 2006), waardoor werkgerelateerde contacten in meerdere mate van belang worden. Ook al werkt de vrouw anno nu vaker deeltijd (CBS, 2009), doet vaker huishoudelijke taken (McDonald, 2000) en heeft meer familiebanden in vergelijking tot de man (Campbell & Rosenfeld, geciteerd in Lin, 2000), de vrouw heeft even veel belang bij het mobiliseren van sociaal kapitaal ter verbetering van arbeidsuitkomsten door de toenemende arbeidsmarktparticipatie.

De eerste beperking aan dit onderzoek is dat sociaal kapitaal gemeten is op basis van het opleidingsniveau van vijf vrienden. De vijf beste vrienden van een persoon vallen onder de zogenoemde ‘*bonding ties*’. Dit zijn nauwere sociale relaties met personen (van Tilburg, 2005), dit zijn vooral homogene groepen en bieden ook vooral homogene hulpbronnen (Jansen, 2012). De toegang tot informatie en voorzieningen wordt echter vooral verschaft door de zogenoemde ‘*bridging ties*’, dit zijn de sociale contacten met minder nauwe banden zoals familie en vrienden (van Tilburg, 2005), deze contacten bieden vooral heterogene hulpbronnen (Jansen, 2012). Waardevol sociaal kapitaal wordt dus vooral verkregen via ‘*bridging ties*’. Deze ‘*bridging ties*’ zijn in dit onderzoek echter niet in kaart gebracht. Dit zorgt ervoor dat het effect van sociaal kapitaal op inkomen in dit onderzoek mogelijk kleiner is uitgevallen dan wanneer de ‘*bridging ties*’ in kaart zouden zijn gebracht. Er was echter geen mogelijkheid om deze contacten in kaart te brengen omdat alleen de gegevens verzameld zijn van vijf vrienden van de respondent.

Het in kaart brengen van het opleidingsniveau van vijf vrienden geeft daarnaast maar een fractie weer van iemand zijn netwerk, dit kan een vertekend beeld geven van iemand zijn sociaal kapitaal. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld. Een respondent in dit

onderzoek is universitair opgeleid. Deze persoon heeft een paar oud medestudenten als vrienden, maar ziet hen incidenteel. De vijf vrienden die deze respondent opgeeft in de NELLS zijn vrienden met een mbo opleiding. Deze respondent scoort op sociaal kapitaal in dit onderzoek vrij laag. Echter wanneer deze persoon zijn oud medestudenten ontmoet wordt er gesproken over de loopbanen, de carrières en hoe hun studie terug komt in hun baan. Deze respondent heeft dus wel degelijk een hoog sociaal kapitaal dat nuttig is voor zijn eigen arbeidsuitkomsten. Dit geeft dus een vertekend beeld van het sociaal kapitaal van deze persoon.

De tweede beperking van dit onderzoek is dat de operationalisering van sociaal kapitaal niet heel robuust lijkt voor één van de hypothesen. *Hypothese twee* kent twee verschillende resultaten. Voor de operationalisering waarbij sociaal kapitaal wordt gemeten als het gemiddelde opleidingsniveau van vijf vrienden lijkt er geen verschil tussen mannen en vrouwen, maar voor de operationalisering waarbij sociaal kapitaal is gemeten als het hoogste opleidingsniveau onder vijf vrienden lijken vrouwen meer sociaal kapitaal hebben dan mannen. Echter is de operationalisering van sociaal kapitaal wel robuust voor *hypothese één* en *drie*. Deze hypothesen kennen voor beide operationalisering en dezelfde uitkomst.

In vervolg onderzoek zou ten eerste sociaal kapitaal op alternatieve manieren geoperationaliseerd kunnen worden zodat er een vollediger beeld van het netwerk van een respondent kan worden verkregen. Dit kan door bijvoorbeeld de 'bridging ties' in kaart te brengen. De vraag is of met een vollediger beeld van sociaal kapitaal de relatie tussen sociaal kapitaal en inkomen blijft bestaan of dat het effect sterker/ minder sterk is op inkomen. Ten tweede zou het effect van sociaal kapitaal op andere arbeidsuitkomsten kunnen worden onderzocht, zoals duur van werkloosheid en carrièremogelijkheden.

Literatuur

- Aalders, M. (2001, December). Classification of the population with a foreign background in the Netherlands. Artikel gepresenteerd op *The Measure and Mismeasure of Populations. The statistical use of ethnic and racial categories in multicultural societies*. Geraadpleegd op <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.692.7455&rep=rep1&type=pdf>
- Aguilera, M. B. (2002). The impact of social capital on labor force participation: Evidence from the 2000 social capital benchmark survey. *Social Science Quarterly*, 83, 854–874.
- Aguilera, M. B. (2005). The impact of social capital on the wages of Puerto Rican migrants. *The Sociological Quarterly*, 46(4), 569–592.
- Aguilera, M. B. (2008). Personal networks and the incomes of men and women in the United States: Do personal networks provide higher returns for men or women? *Research in Social Stratification and Mobility*, 26, 221-233.
- Aguilera, M. B., & Massey, D.S. (2003). Social capital and the wages of Mexican migrants: New hypotheses and tests. *Social Forces*, 82(2), 671-701.
- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (2^e Herz.ed.). Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Boxman, E. A. W., de Graaf, P., & Flap, H. D. (1991). The impact of social and human capital on the income attainment of Dutch managers. *Social Networks*, 13, 51-73.
- Brüderl, J., & Preisendörfer, P. (1998). Network support and the success of newly founded businesses. *Small Business Economics*, 10, 213–225.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2009). *Nederland is Europees kampioen deeltijdwerken*. Geraadpleegd op 12-05-2016, op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2009/30/nederland-is-europees-kampioen-deeltijdwerken>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014). *Emancipatiemonitor 2014: Meisjes kiezen steeds vaker voor techniek, meer vrouwen dan eerst in topfunctie*. Geraadpleegd op 14-05-2016, op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/51/emancipatiemonitor-2014-meisjes-kiezen-steeds-vaker-voor-techniek-meer-vrouwen-dan-eerst-in-topfunctie>
- Elferink, E. O., & van der Vliet, H. (2016, 19 februari). Wie wil er nog bij de Rotary's of de Lions? *de NRC*. Geraadpleegd op <http://www.nrc.nl/>
- Elliott, J. R., & Smith, R. A. (2004). Race, gender, and workplace power. *American Sociological Review*, 69, 365–386.
- Franzen, A., & Hangartner, D. (2006). Social networks and labour market outcomes: The non-monetary benefits of social capital. *European Sociological Review*, 22(4), 353-368.

- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Greenwell, L. R., Valdez, B., & DaVanzo, J. (1997). Social ties, wages, and gender in a study of Salvadorean and Pilipino immigrants in Los Angeles. *Social Science Quarterly*, 78, 559–577.
- Hagan, J. M. (1994). *Deciding to be legal: A Maya community in Houston*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Heemskerk, E., & Fennema, M. (2009). Network dynamics of the Dutch business elite. *International Sociology*, 24, 807-832.
- Ibarra, H. (1992). Homophily and differential returns: Sex differences in network structure and access in an advertising firm. *Administrative Science Quarterly*, 37, 422-447.
- Jansen, M. (2012). *Krimpens Kapitaal? Een onderzoek naar het sociaal kapitaal van dorpsbewoners in een krimpgedebied* (Proefschrift, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd op <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/252955>
- Kandel, D. B. (1978). Homophily, selection and socialization in adolescent friendships. *American Journal of Sociology*, 84(2), 427-436.
- Keith, K., & McWilliams, A. (1999). The returns to mobility and job search by gender. *Industrial and Labor Relations Review*, 52(3), 460–477.
- Lai, G., Lin, N., & Leung, S. (1998). Network resources, contact resources, and status attainment. *Elsevier Social Networks*, 20(2), 159-178.
- Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. *Connections*, 22(1), 28-51.
- Lin, N. (1999). Social networks and status attainment. *Annual Review of Sociology*, 25(1), 467-487.
- Lin, N. (2000). Inequality in social capital. *Contemporary Sociology*, 29(6), 785–795.
- Lorenz, C. (2014). *De constructie van het verleden*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Loury, G. C. (1977). *A dynamic theory of racial income differences*. Evanston, IL: Northwestern University.
- McDonald, P. (2000). Gender Equity in Theories of Fertility Transition. *Population and Development Review*, 26(3), 427-439.
- McPherson, M., & Smith-Lovin, L. (1982). Women and weak ties: Differences by sex in the size of voluntary organizations. *American Journal of Sociology*, 87(4), 883-904.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27, 415-444.
- Montgomery, J. D. (1992). Job search and network composition: Implications of the strength-of-weak-ties hypothesis. *American Sociological Review*, 57(5), 586-596.

- Mouw, T. (2003). Social capital and finding a job: Do contacts matter? *American Sociological Review*, 68(6), 868-898.
- Mouw, T. (2006). Estimating the causal effect of social capital: A review of recent research. *Annual Review of Sociology*, 32, 79-102.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2014). *Onderwijsdeelname: Indeling opleidingsniveau*. Geraadpleegd op 10-04-2016, op <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/scholing-en-opleiding/indeling-opleidingsniveau/>
- Smith, S. S. (2000). Mobilizing social resources: Race, ethnic, and gender differences in social capital and persisting wage inequalities. *The Sociological Quarterly*, 41(4), 509–537.
- Teachman, J. D., Paasch, K., & Carver, K. (1996). Social capital and dropping out of school. *Journal of Marriage and Family*, 58(3), 773-783.
- Tijdens, K. (2006). *Een wereld van verschil: arbeidsmarktparticipatie van vrouwen 1945-2005* [Oratie]. Geraadpleegd op <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Lo0UhWDhdNgJ:www.wageindicator.org/documents/publicationslist/060303oratieKeatijdens+&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>
- Tolsma, J., Kraaykamp, G. L. M., de Graaf, P. M., Kalmijn, M., & Monden, C. M. (2014). Netherlands Longitudinal Lifecourse Study - NELLS Panel Wave 1 2009 and Wave 2 2013 [Databestand en code boek]. Geraadpleegd op <https://easy.dans.knaw.nl/ui/datasets/id/easy-dataset:59831>
- Van de Bunt, G. (1999). Friends by choice: an actor-oriented statistical network model for friendship networks through time. *Computational & Mathematical Organization Theory* 5(2), 167–192.
- Van Houten, J. M. A., Gesthuizen, M., & Wolvers, M. H. J. (2012). Statusverwerving en de rol van verenigingslidmaatschap als nieuwe compenserende strategie. *Mens en Maatschappij*, 87(2), 125-149.
- Van Ours, J. C., & Veenman, J. (2002). The educational attainment of second-generation immigrants in the Netherlands. *Journal of Population Economics*, 16, 739-753.
- Van Tilburg, T. G. (2005). *Gesloten uitbreiding; Sociaal kapitaal in de derde en vierde levensfase* [Oratie]. Geraadpleegd op <http://home.fsw.vu.nl/tg.van.tilburg/2005%20oratie.pdf>
- Van Tubergen, F., & Völker, B. (2015). Inequality in access to social capital in the Netherlands. *Sociology*, 49(3), 521–538.
- Verhoeven, N., Jansen, W., & Tazelaar, F. (2000). Sociaal kapitaal van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 16(1), 49-67.

- Völker, B., Baerveldt, C., & Driessen, F. (2008). Vriendschap en criminaliteit bij jongeren. In I. Weijers & C. Eliaerts (Red.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 259-284). Geraadpleegd op https://www.researchgate.net/profile/Beate_Volker/publication/46701151_Vriendschap_en_criminaliteit_bij_jongeren/links/54cf14220cf298d65662bfd2.pdf
- Völker, B. & Flap, H. (1999). Getting ahead in the GDR social capital and status attainment under communism. *Acta Sociologica*, 42, 7-34.
- Vrooman, C., Gijsberts, M., & Boelhouwer, J. (2014). *Vershil in Nederland: Sociaal en cultureel rapport 2014*. (Rapport Nr. 2014-33). Geraadpleegd op de website van het Sociaal en Cultureel Planbureau: https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Vershil_in_Nederland
- Quite, W., Hofstra, B., Knigge, A., & de Schipper, N. (2013). De werking van sociaal kapitaal in het statusverwervingsproces in Nederland. *Mens en Maarschappij*, 88(4), 400-425.